

sygn. akt VII U 1380/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

19 października 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Kosicka

po rozpoznaniu 19 października 2021 r. na posiedzeniu niejawnym

odwołania M. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

z 13 lipca 2021 r., znak (...)

o rekompensatę

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

13 września 2021 r. M. R., zastępowany przez pełnomocnika, wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 13 lipca 2021 r. znak: (...) w przedmiocie ustalenia wysokości i podjęcia wypłaty emerytury. Pełnomocnik odwołującego zaskarżył decyzję w części, w jakiej ZUS nie uwzględnił zwiększenia kapitału początkowego o rekompensatę za okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co spowodowało zaniżenie należnego odwołującemu świadczenia emerytalnego. Uzasadniając odwołanie pełnomocnik wyjaśnił, że wyrokiem z 19 stycznia 2021 r. sygn. akt VII U 3915/19 Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie zmienił decyzje ZUS (...) Oddział w W. z 9 lipca 2019 r. znak: (...) i z 25 października 2019 r. znak: (...) i przyznał M. R. prawo do wcześniejszej emerytury od 2 lipca 2019 r. Mimo powyższego ZUS (...) Oddział w W. decyzją o przyznaniu emerytury z 19 marca 2021 r. znak: (...) wskazał, że jej wypłata zostaje zawieszona z uwagi na fakt kontynuowania zatrudnienia przez odwołującego. Pełnomocnik wskazał, że do chwili ustalenia prawa do emerytury został pozbawiony faktycznej możliwości dokonania wyboru pomiędzy statusem emeryta a statusem pracowniczym, gdyż statusu emeryta jeszcze w ogóle nie posiadał, trudna zaś wymagać od ubezpieczonego by rozwiązał stosunek pracy z pracodawcą zatrudniającym go w momencie składania wniosku o ustalenie prawa do emerytury. Z uwagi zatem na nieprawidłowe działanie ZUS polegające na bezzasadnej odmowie prawa do wcześniejszej emerytury, mimo, iż był uprawniony do jej otrzymania, doszło do sytuacji, w której utracił faktyczną możliwość otrzymania świadczenia. W konsekwencji odwołujący faktycznie nigdy nie korzystał z tego świadczenia. Faktycznie odwołujący nabył uprawnienia do emerytury dopiero na zasadach ogólnych. Brak zwiększenia kapitału początkowego o należną odwołującemu rekompensatę jest w jego ocenie krzywdzący, gdyż w skutek nieprawidłowego działania organu rentowego nie otrzymał ani wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ani też związanej z tym stosownej rekompensaty (odwołanie k. 3-8 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy wyjaśnił, że wyrokiem z 19 stycznia 2021 r. sygn. akt VII U 3915/19 Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 2 lipca 2019 r. Realizując ww. wyrok, decyzją z 19 marca 2021 r. (...) organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 2 lipca 2019 r., jednocześnie zawieszając jej wypłatę na podstawie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS z uwagi na

kontynuowanie zatrudnienia. Odwołujący składając wniosek o emeryturę pozostawał w stosunku pracy do 2 lipca 2021 r. Zaskarżoną decyzją organ rentowy prawidłowo podjął wypłatę emerytury od 1 lipca 2021 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym rozwiązany został stosunek pracy. Dodatkowo organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Odwołujący się nabył prawo do emerytury, natomiast została wstrzymana wypłata tego świadczenia (odpowiedź na odwołanie k. 10 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W lipcu 2019 r. M. R., urodzony (...), ubiegał się o wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z 9 lipca 2019 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił odwołującemu prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy wskazał, że nie zaliczył do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów od 3 czerwca 1978 r. do 23 października 1978 r. oraz od 20 października 1980 r. do 31 maja 1989 r. w Fabryce (...) oraz od 1 czerwca 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...). Po przedłożeniu przez odwołującego dodatkowych dokumentów, organ rentowy decyzją z 25 października 2019 r. znak: (...) ponownie odmówił mu prawa do wcześniejszej emerytury z powodu nieudowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach; jednocześnie wskazał, że zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia odwołującego w (...) sp. z o.o. od 1 czerwca 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. (8 lat, 10 miesięcy) (wniosek o emeryturę k. 1-15 a.r., decyzje ZUS: z 9.07.2019 r. k. 17 a.r., z 25.10.2019 r. – karta nienumerowana – tom I).

M. R. odwołał się od powyższych decyzji ZUS (...) Oddział w W. tutejszego Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie. Wyrokiem z 19 stycznia 2021 r. w sprawie sygn. akt VII U 3915/19 Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje z 9 lipca 2019 r. znak: (...) i z 25 października 2019 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznał M. R. prawo do wcześniejszej emerytury od 2 lipca 2019 r. Wyrok stał się prawomocny z dniem 29 kwietnia 2021 r. (odwołanie k. 3 a.s.; wyrok SOWP w Warszawie z 18.01.2021 r. k. 138 a.s. – sygn. akt VII U 3915/19).

Wykonując powyższy wyrok, ZUS (...) Oddział w W. decyzją z 19 marca 2021 r. znak: (...) przyznał M. R. wcześniejszą emeryturę od 2 lipca 2019 r. Wypłata emerytury została zawieszona z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez odwołującego (decyzja ZUS z 19.03.2021 r., z 13.07.2021 r. – karta nienumerowana, tom I a.r.).

Na wniosek odwołującego z 5 lipca 2021 r. oraz w związku z ustaniem zatrudnienia, decyzją z 13 lipca 2021 r. organ rentowy podjął wypłatę emerytury od 1 lipca 2017 r. Wysokość emerytury obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26c ustawy emerytalnej wyniosła

7.868,75 zł. Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy przyjął:

- kwotę składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynoszącą 433.137,92 zł,
- kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego wynoszącą 1.174.448,10 zł,
- średnie dalsze trwanie życia wynoszące 204,30 m-cy.

(wniosek z 5.07.2021 r. z załącznikami; decyzja ZUS z 13.07.2021 r. – karty nienumerowane, tom I a.r.).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie zebranych w sprawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach rentowych (a.r.) oraz akt sprawy (a.s.) o sygn. VII U 3915/19, z wymienieniem kart poszczególnych akt. Dowody te nie budziły zastrzeżeń i zostały uznane przez sąd w całości za wiarygodne. Stan faktyczny był przy tym bezsporny, spór koncentrował się natomiast na interpretacji przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie było niezasadne.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie było odwołanie M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 13 lipca 2021 r. znak: (...), na podstawie której ww. organ rentowy ustalił wysokość przysługującej odwołującemu emerytury oraz podjął jej wypłatę od 1 lipca 2021 r. Odwołujący zarzucał organowi rentowemu błędne uznanie, że nie przysługuje mu rekompensata za okres pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc się do stanowiska odwołującego na wstępie należy wskazać, że zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 291) ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. Emeryturę przyznaje się od dnia osiągnięcia przez rencistę wieku uprawniającego do emerytury, a w przypadku gdy wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy była wstrzymana – od dnia, od którego podjęto jej wypłatę. Emeryturę oblicza się zgodnie z art. 26, z uwzględnieniem ust. 4 i 5 (art. 24 ust. 1-3 ustawy emerytalnej).

Natomiast zgodnie z art. 25, ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zaevidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Zgodnie zaś z art. 26 ust. 1 emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Stanowisko odwołującego zasadniczo skupiało się na braku uwzględnienia przez organ rentowy jego stażu pracy w warunkach szczególnych. Z treści odwołania jednoznacznie wynika, że odwołujący domagał się rekompensaty z tytułu wieloletniej pracy w warunkach szczególnych. Prawo do rekompensaty z tego tytułu zostało przewidziane w ustawie z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm. – dalej jako u.e.p.). Warunki do jej nabycia określa art. 21 ust. 1 i 2 u.e.p., w myśl którego rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są więc:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Wymaga przy tym podkreślenia, **że zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 5 u.e.p. rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa**

do emerytury pomostowej. Celem przepisu art. 2 pkt 5 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi on dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji

i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Tym samym nie dotyczy on ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia. Dodatkowo regulacja art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych stanowiącego w ust. 1,

że pozytywną przesłanką nabycia prawa do rekompensaty, jest legitymowanie się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jednocześnie w ust. 2 tego artykułu wymienia przesłankę negatywną, stanowiąc,

że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Łączne odczytanie art. 2 pkt 5 oraz

art. 21 ust. 2 ustawy prowadzi więc do wniosku, że w drugim z wymienionych przepisów nie chodzi o nabycie prawa do jakiegokolwiek emerytury, ale do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

na jednej z podstaw przewidzianych w ustawie emerytalno-rentowej. Niemożność wcześniejszego skorzystania z uprawnień emerytalnych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów stanowi bowiem szkodę, którą rekompensata ma naprawić przez przyznanie odpowiedniego dodatku do kapitału początkowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2019 r., III UK 119/18; z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17).

Z powyższego wynika zatem, że skoro przepis art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych nie dotyczy zatem ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie skorzystali z tego uprawnienia, to tym bardziej nie dotyczy on tych spośród ubezpieczonych, którzy ustawowe warunki wcześniejszego przejścia na emeryturę spełniając, takie uprawnienie zrealizowali

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2021 r., I USKP 13/21; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 marca 2021 r., III AUa 312/20). Druga z wymienionych sytuacji niewątpliwie miała miejsce w przypadku odwołującego, gdyż bezspornie przysługiwało mu prawo do wcześniejszej emerytury.

Z dokonanych przez sąd ustaleń wynika, że w lipcu 2019 r. odwołujący ubiegał się w (...) Oddziale ZUS o wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy wydał w tym przedmiocie dwie decyzje kolejno z 9 lipca 2019 r. znak: (...) i z 25 października 2019 r. znak: (...), na podstawie których odmówił odwołującemu prawa do ww. świadczenia. Sprawa była przedmiotem postępowania przed tutejszym sądem okręgowym, który ostatecznie wyrokiem z 19 stycznia 2021 r. sygn. akt VII U 3915/19 zmienił powyższe decyzje i przyznał ubezpieczonemu M. R. prawo do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych od 2 lipca 2019 r. Wykonując powyższe orzeczenie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. ZUS (...) Oddział w W. decyzją z dnia 19 marca 2021 r. znak: (...) przyznał M. R. wcześniejszą emeryturę od 2 lipca 2019 r.

Powyższe okoliczności bezspornie oznaczają, że odwołujący miał możliwość zrealizowania uprawnienia do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych i z tego też uprawnienia skorzystał. Niewątpliwie bowiem na mocy wyroku sąd w sprawie VII U 3915/19 oraz wydanej celem wykonania tego orzeczenia decyzji ZUS z 19 marca 2021 r. odwołujący nabył prawo do wcześniejszej emerytury. W konsekwencji powyższego prawo do rekompensaty – jako ściśle związane z niemożnością realizacji uprawnień wynikających z legitymowania się stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze – odwołującemu nie przysługuje. Raz jeszcze należy podkreślić, że prawo do rekompensaty nie jest zależne od samego faktu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, lecz od możliwości zrealizowania przez wnioskodawcę wynikających z tego faktu uprawnień. Odwołujący złożył wniosek o przedmiotowe świadczenie i choć z opóźnieniem związanym z procesem sądowym, ostatecznie je otrzymał i aktualnie – od 1 lipca 2021 r. – świadczenie to pobiera. Powyższe przesądza o braku możliwości nabycia prawa do rekompensaty w myśl cytowanych wyżej przepisów.

Na zasadność powyższego wniosku nie miał natomiast wpływ zawieszenia wypłaty emerytury w momencie jej przyznania. Po pierwsze, należy odróżnić nabycie prawa do świadczenia od prawa do jego wypłaty, ponieważ są to instytucje regulowane odrębnymi przepisami, mające różne znaczenie w obrocie prawnym. O nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, o czym była już wyżej mowa, stanowi przepis art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Natomiast o wypłacie świadczenia stanowi art. 129 ust. 1 ww. ustawy, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa do niego, ale nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym złożono wniosek. Istnienie zatem prawa do świadczenia, związanego ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa, nie można utożsamiać z przyznaniem (i wypłatą) świadczenia. Przyznaniem świadczenia jest bowiem ustalenie prawa do jego pobierania, a więc wypłaty (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r., III UZP 11/89; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88). Po drugie, zgodnie z art. 103a ustawy emerytalnej prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. W realiach niniejszej sprawy odwołujący na dzień przyznania emerytury bezspornie kontynuował zatrudnienie, w związku z czym w oparciu o powyższy przepis organ rentowy był zobligowany do zawieszenia wypłaty świadczenia. Zawieszenie prawa do emerytury – a w konsekwencji brak jej wypłaty – nie jest tożsame z ustaniem prawa do świadczenia, zaś okoliczność faktycznego braku otrzymywania świadczenia wskutek zawieszenia jego wypłaty nie neguje natomiast faktu nabycia praw do świadczenia.

Mając na względzie powyższe okoliczności sąd nie znalazł podstaw do zmiany decyzji, wobec czego na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako niezasadne.